

Elhangzott 2021. szeptember 24-én Prof. Dr. Tattay Levente tiszteletére szervezett emlékkonferenciánkon

Engedelmeskedni halálig
– *In Memoriam Tattay Levente* –

*„A csupasz lélek kitéve minden sebesülésnek,
Engedelmeskedni akarunk egészen a halálig.”*

Simone Weil misztikus versei egyikének, a Szükségszerűség c. versének záró sorát idéztem. Szabó Ferenc jezsuita szerzetes erről a versről írta, hogy: „... az ember idegen a néma világegyetemben. A csillagos ég a Nappal és a Holddal szabályosan forog messze fenn, távol az embertől. Néma, fagyos csillagok nem sugároznak meleg energiát. A szükségszerűség mozgatja a világot (nem a Szeretet, ahogy Dante írta), az embernek életútján a sötétben járva engedelmeskednie kell a Törvénynek. De, aki kitartoán szemléli a csillagok szépségét, annak szívében kigyúl az isteni tűz: megjelenik a kegyelem.”

Egyetemi szokásainkhoz híven ma délután tudományos konferenciával, szakmai előadásokkal tisztelgünk Tattay tanár úr emléke előtt. Ettől azonban eltér ennek a megemlékezésnek a hangvétele és kerete. Amikor végig gondoltam magamban, hogy miként és miről szóljak ezen alkalommal Tattay tanár úrra emlékezve, eszembe jutott Simone Weil, akivel voltaképpen csak a Pilinszky-évforduló kapcsán ismerkedtem meg, s olvastam utána – pótolva hiányosságaimat. Olyan fogalmak, s azoknak olyan erős értelme, jelentése égett belém, mint: az „elengedés”, a „lemondás”, az „elfogadás”, az „engedelmeskedés” és a „minden követelés/igény támasztásától való tartózkodás”.

Huszonöt éve ismertem Tattay tanár urat, első időkben mint tudós polgári jogász tanáromat, majd mint a szellemi alkotások joga kutatóját, s végül mint bölcs és támogató tanszéki kollégánkat. Tattay tanár úr ezen huszonöt évre visszatekintve jutottak eszembe most az elfogadás, az engedelmeskedés és a bármely követelés támasztásától való tartózkodás – pozitív jelentést hordozó – fogalmai.

Tattay tanár urat az elmúlt huszonöt évben nem láttam követelőzni, csak kérni; nem láttam őt utasíthatni, csak engedelmeskedni és együttműködni; nem láttam őt vágyakozva sopánkodni, csak küzdeni, elengedni és lemondani.

Tattay tanár úr engedelmeskedett a Törvénynek egészen a halálig.

Idézzük vissza Szabó Ferenc szavait: „Aki kitartoán szemléli a csillagok szépségét, annak szívében kigyúl az isteni tűz: megjelenik a kegyelem.”.

Szívében és lelkében Tattay tanár úr is kigyúlt, mert ki kellett benne gyúlnia az isteni tűznek, s megadatott neki a kegyelem.

Nemcsak az előbbi párhuzam miatt, hanem már csak a polgári jogász tudatossága okán ismét felemlíteném Simone Weilt, és különösen az általa fordított Miatyánkot, melynek hetedik sora így hangzik: „És enged el tartozásainkat, ahogy adósunkét mi is elengedtük”. Pontos fordítása ez a latin Miatyánknak: *Et dimitte nobis debita nostra, / Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.*

Nincs szó benne bűnbocsánatról, különösen a bűnbocsánat követeléséről, azaz eredeti jelentésében nem fejezi ki a bűnök megbocsátására vonatkozó aktív magatartás elvárását, ami – mintegy – jár nekünk.

A *dimitto* jelentése: elbocsát, elenged; 'hadd menjen'; a *debitum* jelentése: adósság, kötelezettség, amit mi polgári jogászok jól tudunk és tanítunk is a kötelmi jog körében.

Hétköznapi, emberi esendőségünk nyilvánul meg a „Jó tett helyébe jót várj!” mentalitásban, avagy a polgári jog anyagi igazságossága a kötelmi jog „do ut des” elvében. Ha hosszabb ideig élvezünk valamit, úgy véljük, az már meg is illet minket, és a sors kötelessége, hogy annak élvezetét tovább is meghagyja nekünk. Mellénk szegődött és keresztül-kasul sző az igény, hogy minden erőkifejtésünk – legyen az munka, szenvedély vagy vágy – megtérüljön, írja Simone Weil. Valahányszor kiadásunk, kötelességünk keletkezik, elvárás és szükséges, hogy azzal közel egyenértékű bevételünk, jogunk is realizálódjon.

Adósunk minden embertársunk és minden dolog. Követelésünk van a mindenséggel szemben. Ez az, amiről a Miatyánk hetedik sorában le kell mondanunk...!

Az adósságok elengedése annyi, mint a saját személyiségünkről való lemondás. Lemondás mindarról, amit énnek hívunk. Ez semmiféle kivételt nem tűr. Ez annak felismerése, hogy az ún. énünknek egyetlen olyan eleme sincs, amit a külső, tőlünk független körülmények el ne tüntethetnének egy szempillantás alatt.

Ezt kell elfogadnunk, boldogan engedelmeskedve és elengedve vélt követeléseinket, elvárásainkat. Elfogadni azt, hogy „így legyen”.

Tattay tanár úrtól én ezt láttam. Boldogan engedelmeskedett: szerette családját, elfogadta hivatását, életét és bizony még betegségét is. Nem érezte és nem is érezte, hogy adósságainak és követeléseinek vélt egyenlege elbillent volna, mert nem volt elvárása és igénye másra, többre, jobbra. Elfogadta halálával, ami adatott, elengedte követeléseit Velünk szemben is; végsősoron elfogadta, hogy így legyen.

A tartozások elengedése egyenlő a lelki mezítelenséggel; ahogy Simone Weil is írta az idézett versében: „A csupasz lélek kitéve minden sebesülésnek, / Engedelmeskedni akarunk egészen a halálig.”.

Az elfogadás és engedelmesség kiterjed tehát a halálunkra is. S csak halálunkat követően kérhetjük, remélhetjük a megbocsátást, a bűnök bocsánatát, hogy ti. Isten a bennünk rejlő rossz nélkül éleszt újjá minket.

Addig marad a tartozások elengedése (dimitte nobis demitta nostra), oly mértékben, ahogy adósainkét mi is elengedjük.

Tudom, hogy ha Tattay tanár úr egyáltalán nyilván tartotta adósságainkat, mind elengedte velünk szemben. Éppen ezért nem tartozunk sem Neki, sem Családjának, legfeljebb halálával és köszönettel, hogy ismerhettük Őt.

Kedves Ágika, Enikő és Szilárd, köszönet és hála Nektek Érte!

Landi Balázs